

Meghalt Hegedűs Antal árvaszéki elnök

(A Délmagyarország munkatársától) Szerdán reggel fekete gyászlobogó jelent meg a város háza tornyán: egyik kitűnő főtisztviselő: Hegedűs Antal árvaszéki elnök költözött el az élők sorából. Hatvanhat éves volt, de egészsége, munkabírása egy pillanatra sem esőkent, a fiatalokat túlhaladó szorgalommal, erővel és kitartással dolgozott rengeteg munkát és nagy felelősségét jelentő hivatalában. Nem is birt vasesztésével az idő: a fatális véletlen vitte el örökre hivatalából ezt az örökké serényen dolgozó városi főtisztviselőt. Kitűnő munkaerő volt, vezetője az árvaszéki és irányítója a katonai ügyosztály munkáinak. Munkáját olyan kiválóan látta el, hogy több kitüntetésben részesült a honvédelmi minisztérium részéről. Legutóbb a III. osztályú polgári hadi érdemkeresztet adományozták Hegedűs Antalnak. Nemcsak tisztviselőtársai szerették és becsülték a legkisebb íróasztaltól föl a legmagasabb hivatali szobáig, hanem a város társadalmá is osztatlan szeretettel és megbecsüléssel vette körül. Mulhatatlan vidámsága közismert volt, joviális természete sok jókedvű percet szerzett azoknak, akik társaságában voltak. Nemes szívét, mindenkin és mindenkör való segíteni akarását megismerték azok, akik kéréssel fordultak hozzá, halála nagy vesztesége a hivataloknak és a város társadalmának egyaránt.

1874 május 20-án született Szegeden. Államtudományi és jogtudományi vizsgát tett a kolozsvári egyetemen. 1907-ben ügyvédjelölt lett Szegeden, majd a tiszafüredi járásbíróvághoz került joggyakornoknak. 1909 július 10-én, 31 éve lépett a város szolgálatába s azóta fáradhatatlanul működött a város érdekeiért. 1920-ban tb. tanácsnok lett, majd 10 év múlva árvaszéki elnökké választották, egyben kezébe került a katonai ügyosztály irányítása is. Lelkiismeretesen, pontosan látta el mindenkor hivatalát. Soha nem hiányzott, soha nem betegeskedett.

Július 22-én, szokása szerint, fiatalos frissességgel haladt a város háza felé. A hőforrás előtt a kocsiúton egy autót elől akart kitérni s eközben nekiment egy kerékpárnak, amelyet tulajdonosa az út másik oldalán vezetett. A lendülettel Hegedűs Antal a kerékpárt vezetővel együtt a földre zuhant. Az esés olyan szerencsétlen volt, hogy Hegedűs Antal balkarját törte. A kórházba szállították, ahol súlyos sérüléseivel feküdni kellett s eközben tüdőgyulladást kapott, amely szerdára virradó éjjel egy órákor végzett vele. A halál okának pontos megállapítása céljából megnyugtatóul törvényszéki orvosi boncolást rendeltek el, amelyet ma reggel 9 órákor, hajtanak végre. Temetése 9-én délután 5 órákor lesz a közöri ház ravatalozó terméből, ahonnan a város hivatalos képviselőinek, valamint rokonainak, barátainak, tisztviselőtársainak és ismerőseinek részvétele mellett kísérik ki a belvárosi temetőbe és helyezik örök nyugalomra.

Az engesztelő szentmiseáldozatot a halott lelkiüdvéért augusztus 9-én délelőtt 10 órákor mutatják be a rókusai templomban.

MAJOR AKOS áll. eng.

Gyorsíró és gépiró szakiskolájában

szeptember hó 1-én kezdődik meg az 1940-41-es tanév államvizsgálóval. Előkészít helyesírásból, kezeskedelmi levelezésből, kiképez gyorsírástanításra. Horváth Mihály-utca 3. sz. alatt. Ipartestület.

Beiratkozás egész nap.

Havi

80

fillérért

mindennap cserélhet könyvet
a Délmagyarország
Kölcsönkönyvtárában

Az aradi vár foglyainak emlékkönyve 1850-ből.

Amikor minden igaz magyar figyelme ezekben a feszült napokban Erdély és a Délvidék felé irányul, amikor Arad, Temesvár, Nagyvárad, Kolozsvár magyar neve cseng állandóan fülünkbe, nem lesz érdektelen, ha a magyar Golgota szomorú emlékü, de mindig magyar szeretettel emlegetett helyére, Aradra gondolunk elsősorban s a világiosi fegyverletétel eddig lezárt szomorújátékának egy újabb jelenetét tárjuk az olvasó elé.

Nemrégiben került elő Kovács-Sebestény Miklós családi hagyatékából egy fekete-fedelű, arany széllel szegélyezett könyvalaku album 131 lap terjedelemben, melynek keletkezési ideje 1850, helye pedig Arad várának börtönei. A könyv tartalma: emléklapok; az egyiket hosszabb, a másikon rövidebb szöveg; vers vagy próza, némely helyen csak az író neve és rangja. A lapok közül 40 kelteztett; egy lap 1848-ban kelt Aradon, egy ugyanott 1849-ben, a többi 1850-ben, egy kivétellel szintén Aradon. Az album lapjainak zömét az aradi vár foglyai 1850 január 3. és március 23. között írták. A foglyok nagy része magyar volt; a 123 férfi rangja a következő: 1 tábornok, 19 ezredes, 13 alezredes, 11 kapitány, 24 őrnagy, 19 százados, 1 térparancsnok; a többi rangja, illetve beosztása ismeretlen.

1849 augusztus 13-án történt a világiosi fegyverletétel s a hadsereg felbomlása. Degré Alajos író szintén aradi várfogoly (akkor 30 éves) »Visszaemlékezéseiben azt írja erről a napról, hogy »rettenetes, az örülésig rettenetes volt. Népek felszabadításáért harcoltunk s most minket kísérnek börtönbe«. Sokan elmenekültek, de még többen estek fogságba. A magyar hadsereg az orosz által prédája lett az osztráknak. »Ezen a napon volt a magyar tisztek szomorú fegyverletétele a szó teljes értelmében. Akárhány tiszt kettétörte kardját s úgy dobta oda nekik. S fegyvertelenül, az ellenfél kényének és hatalmaskodásának kiszolgáltatva, guny és szitok között vonultak Arad vára felé — egész hadtest fedezete alatt.«

Az Emlékkönyv három feltűnő lapja

Az albumban három olyan lap falálható, mely tartalmilag különösebb figyelmet érdemel. Ezek közül az első, mint a leírásból tudjuk — »egy rendkívül finomművű aquarell-miniatúra. Bánatos vándor ül a hegytetőn hatalmas kereszt árnyékában. Tekintete a távoli messzeségbe mered. A komor felhők közül szelid napsugár előtérrel látjuk, amely aranyba vonja a környékbeli lila-párás hegyeket. Mint vihar után, olyan a hegy, a völgy, az egész vidék. A röpke napsugár küzd egy ideig a nehéz, terhes felhőkkel, azután minden anyhe pirba, alkonyba borul: a szabadságharc szerencsétlen végének megrázó szimbóluma, mikor Világosnál minden elveszett...»

A második lap az aradi tizenhárom vértanú egyikének emlékét őrzi. Három préselt fűszál van ráerősítve, ezzel a felírással: »Emlék gróf Leintgen Károly magyar Tábornok Sirhalmáról. Egészen megható emlék...»

Az emlékkönyv harmadik lapja finom ceruzarajz, valamelyik fogoly munkája. Sebesült katonát ábrázol; előtte kis asztalkán kötszerek láthatók. A katoná sebzett balkarját egy hölgy köntözi. Ez az a magyar hölgy, akinek a fogoly tisztek halálából írták és ajándékozták az albumot. Neve: V á s á r h e l y i J o h a n n a.

Családjára vonatkozólag a következő adatok állanak rendelkezésünkre: Brűnek József és Rull Juliánna házasságából származott Brűnek Julia és Brűnek Juditta. Juliát V á s á r h e l y i J á n o s földbirtokos vette feleségül. Legkisebb leánya, V á s á r h e l y i I l k a, Purgly János felesége lett. Brűnek Juditta pedig V á s á r h e l y i A l b e r t h e z ment nőül. Ebből a házasságból született V á s á r h e l y i J o h a n n a, az emlékalbum tulajdonosa. 1833-ban Aradon. Rendkívüli, sokoldalú asszony hírében állt: különösen szerette a természettudományokat. Később egy fővisegzházi földbirtokos, Takácsi Sándor vette feleségül. Gyermekai közül Takácsi Janka, Kovács-Sebestény Endréné, a Kovács-Sebestény Miklós család feje, V á s á r h e l y i J o h a n n a 1916 novemberében halt meg Budapesten.

A Váshelyi-család az ötvenes években

A két Váshelyi-család nagy szerepet játszott az ötvenes években Arad társadalmi életében. Résztvettek minden karitatív munkában s érthető, hogy miként a több uricsalád, a Váshelyi

helyi is nagy részvétellel voltak a szerencsétlen foglyok iránt. Az Aradra vitt foglyok sorsa csak kezdetben volt elviselhetetlen; később, mikor ügyüket rendezték, vagy elítélték és közlegényként besorozták őket, az aradi vár fegyelme és szigorúsága is enyhült, ugyannyira, hogy a fogoly tisztek, bár rendőri felügyelet alatt álltak, mégis például báró Sternegg várparancsnok, hadbíró, továbbá az emberségesen gondolkodó és művelt lelkű gróf Thun nagylelkűségéből egészen szabadon élhettek. Utána Castellite nevű várparancsnok következett, »nem olyan sima modoru és udvarias ember, mint elődjei, de épp oly nemeslelkű és jóhiszemű«. Terjedelmes kertjét azonnal a foglyoknak ajándékozta, hogy ott sétálhassanak, kik aztán ráérő idejükben valóságos »edenkertet« csináltak belőle. Ha az aradiak közül valaki egy napra vendégül akart látni foglyokat, akár tizet is kiengedett, sőt örvendett, hogy szegények kissé szórakozhatnak. Nem volt nap, hogy egy csapat fogoly a városban ne lett volna, »mert — mint Degré írja —, az a lelkes aradi polgárság szívét, kényerét megosztotta ezekkel a szerencsétlenekkel; csakis az ő részvétük, barátságuk s gyöngéd gondoskodásuk a foglyokról, enyhítette a fogság kínjait... Ők törekedtek nekik családot, otthont pótolni... Az aradiak vetekedtek a szíveségben, az aradiak megközelítették a szenteket jószágban; az aradiak minden szerencsétlen honvéd szívében emlékoszlopot emeltek magoknak.«

A két V á s á r h e l y i - c s a l á d r ó l D e g r é k ü l ö n is megemlékezik: »Volt-e egy is közülünk — írja Visszaemlékezéseiben —, vagy a várbeliek közül, kik e két uriház szívességét ne élvezték volna, kire ezen termékből a részvét, a vigasz s a barátság édes ihlete nem áradott? Nem volt! Amint nincs egy is, aki a háláérzetét szívében magával sirjába ne vinné.

... Nem akarom itt részletezni — írja tovább — sem az aradi polgárok, sem a két Váshelyi-né jótéményeit, ehhez magában két kötet kevés volna. Mi, honvédek ugysz tudjuk, mások pedig nehezen tudnák megérteni. A világ önzetlenebb és résztvevőbb polgárokat, mint az aradiak voltak, felmutatni nem bír s olyan szíveket, mint a két Váshelyi-né, csak az égben az angyalok közt lehet találni.«

A V á s á r h e l y i - c s a l á d á l d o z a t o s v e n d é g s z e r e t e t e, jósága nemcsak lelki vigaszt nyújtott a fogoly tiszteknek, hanem ennél sokkal értékesebbet, sokszor az életüket is megmentette. Haynau — leveleiből tudjuk — a foglyok közül amnesztiát csak őrmestertől lefelé, a legénységnek szánt. »A főnököket felakasztatom, az osztrák tiszteket, akik az ellenségnek szolgáltak, agyonlövetem, a magyar tiszteket mint közlegényeket besoroztatom« — írja 1849 augusztus 24-én egyik levelében.

Teleki Sándor gróf, erdélyi főispán és kormánybiztos szintén a Váshelyi-családnak köszönheti életét. Az érdekes megmenekülés történetét megint csak Degré Alajos örökölte meg ismert munkájában: »Este, mint rendszeren, Váshelyi Judith (Váshelyi Albertné) urhölgnél nagy társaság volt, ott tartózkodó foglyok nejei s letartóztatott ifjak. Nagy asztal körül esteliztünk, ez mindig így volt. Egyszerre betoppant Sternegg hadbíró; helyet foglal az asztalnál, közbős dolgokról cseveg, de látszott rajta, hogy rejt valamit. Aztán ugy odavetöleg mondta: Milyen szerencsése van annak a Teleki Sándornak, hogy elmenekült. Ma parancsot jött, hogy erős őrizet alatt Pestre szállítsák. — Miért? — Erdélyből feladások jöttek ellene, hogy mint főispán és kormánybiztos több jóérelmű egyént kivégeztetett. Na, — ha ez nem volt jóakaratu figyelmeztetés, akkor Sternegg egy elemiiskolai tanulóval égvügvübb lett volna. Váshelyi-né rám néz és távozik. Néhány perc múlva követtem. — Tudja, hol van Sándor? — Hogyne, feleltem. Másóra ment Csernovitz Péterhez. — Vigye meg neki azonnal a hirt! — Bátyja fogatán küldte el Degrét, aki Iratoson találta meg Telekit, ő azután mint paraszt-kocsis szekerezett Belgrád felé s menekült Törökországba.

Diósi Géza dr

(Folytatjuk.)

Galgóci Konrád m. kir. utasfőhadnagy neje sz. kozmatalvi Zsiday Ida

23 éves korában, tragikus birtelenséggel folyó hó 6-án Szolnokon elhunyt. Az elhunytban vitéz Zsiday Imre miniszteri osztálytanácsos leányát gyászolja.